

ARK

ARKKITEHTI ARKITEKTEN
FINNISH ARCHITECTURAL REVIEW

UNO ULLBERG 1879-1944

Arkkitehti Uno Ullberg on vuosiansa alkupuoliskon merkittävimmät ammattikunnan edustajia. Hänet tunnetaan ennen kaikkea Viipurin arkkitehtina. Ullberg valmistui Helsingin Polyteknillisestä opistosta vuonna 1903. Työskenneltään vuosina 1903-06 Nyström-Petreljus-Penttilän arkkitehti-toimistossa hän palasi synnyinkaupunkiinsa Viipuriin ja perusti sinne Axel Gylde'n kanssa oman toimiston. Ullberg toimi Viipurissa kaupunginarkkitehtina vuosina 1932-36 sekä Helsingissä lääkintähallituksen arkkitehtina vuosina 1936-44. Rakennustaiteellisesti merkittävimmät työnsä Ullberg kuitenkin toteutti oman yksityistoimistonsa kautta, jota hän piti aina vuoteen 1944 saakka.

Pääosa Ullbergin tuotannosta sijoittuu toisessa maailmansodassa silloiselle Neuvostoliitolle menettettyyn Karjalaan. Kohteisiin lukeutuu pankkeja, toimisto- ja liikerakennuksia, teollisuuslaitoksia, kouluja, sairaaloita, kirkkoja, asuintaloja, huiviloita. Ullbergin arkkitehtuuria leimaa syvälinen historian taju. Hän osoitti erityistä herkkyyttä vanhojen rakennusten restauroinnissa ja uusien sijoittamisessa historiallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Ullberg seurasi oman aikansa arkkitehtuurin ilmaisukieltä lähtien kansallisromanttista ja päätyen 20-luvun klassismin kautta funktionalismiin. Monet hänen suunnittelemissaan kohteista ovat valitettavasti tuhoutuneet sodassa joko kokonaan tai osittain.

Ullberg osallistui lukuisiin yhteiskunnallisiin ja ammatillisiin luottamustoimiin. Historian lisäksi hän oli kiinnostunut taiteesta.

Arkkitehti Uno Ullberg was one of the central Finnish architects of the early half of this century. He is specially known for his work as City Architect of Viipuri. Ullberg graduated from the Helsinki Polytechnical Institute in 1903. Having worked from 1903 to 1906 for Nyström-Petreljus-Penttilä Architects, he returned to his native Viipuri and together with Axel Gylde established his own agency. Ullberg served as City Architect of Viipuri from 1932 to 1936, when he moved to Helsinki to take a post as architect at the National Board of Health between 1936 and 1944. Ullberg produced his architecturally most significant works through his own agency, which he continued to run until 1944.

The main body of Ullberg's work was located in the parts of Karelia which were subsequently lost to the Soviet Union. These designs include banks, offices and commercial buildings, industrial sites, schools, hospitals, churches, residential buildings, and villas. Ullberg's architecture is marked by a deep sense of history. He showed unique sensitivity and insight in restoring old buildings as well as in situating new buildings in historically valuable environments. Ullberg was a keen follower of the formal architectural language of his time, from National Romanticism through 1920s Classicism to Functionalism. Many of the buildings he designed were partly or completely destroyed in the Second World War.

Ullberg held several social and professional positions of trust. His interests included history and art.

TUULA MAJURINEN

VIIPURI

0 100 200 300 400 500m

18 Karjalan Kirjapaino Oy, liike- ja asuinkerrostalo / Karjala Kirjapaino Oy, commercial and residential building (1929)

Mannerheiminkatu 19, Viipuri

Pohjana paikallinen suunnittelukilpailu vuonna 1927. / Based on a local planning competition in 1927. ks./see ARK 10/1930 ss./pp.161-162

19 Viipurin taidemuseo ja taidekoulu / Viipuri Art Museum and Art School (1930)

Pantsarlahden bastionitila / Pantsarlahdi bastion, Viipuri

Rakennus vaurioitui sodassa. Muutettiin 1960-luvun lopulla virastoksi. Rakennuksen siipiosaa on laajennettu. / The building was damaged during the war. It has then changed into an office space. The wing of the building has been extended. ks./see ARK 10/1930 ss./pp.155-160

"The dualism of the two different buildings is manifested in the floor plans and elevations. The buildings, which on the sea-side were united by a double portico, and on the city-side by a connecting gateway, were built on Pantsarlahdi fortress dating from the Wasa period, where a vista over the ramparts and the harbour open up towards the Viipurinlahti bay. The angles of the buildings vis à vis the ramparts and the vista are derived partly from the desire to preserve an open vista as a tall mill complex will be built below the ramparts, and partly since it will provide a beautiful end point to the southern Vallikatu street and an even light (northern light) for the drawing halls."

20 Viipurin Panttilaina Oy:n toimitalo / Viipurin Panttilaina Oy, pawn office building (1931)

Luostarinkatu 2, Viipuri
ks./see ARK 10/1932 ss./pp.151

21 Pietari Paavalin Seurakuntatalo / Pietari Paavali Parish Hall (1932)

Hovioikeudenkatu 2, Viipuri
ks./see ARK 10/1932 ss./pp.151-153

22 Viipurin maakunta-arkisto / Viipuri Provincial Archives (1933)

Tervaniemen laella, Viipuri
ks./see ARK 12/1934 ss./pp.175-178

23 Viipurin kaasulaitos, tehdas- ja varastorakennus / Viipuri gasworks: industrial site and warehouse (1935)

Luostarinkatu 17, Viipuri

24 Viipurin naistensairaala / Viipuri Women's hospital (1937)

Patterinmäki, Viipuri

Ullberg laati suunnitelmat toimiessaan Viipurin kaupungin-arkkitehtina. Ullberg siirtyi Helsinkiin ennen rakennuksen valmistumista, ja häntä virassa seurannut Ragnar Ypyä vastasi Naistensairaalan toteutussuunnittelusta. / Ullberg designed the plan while serving as City Architect. Ullberg moved to Helsinki before the building was completed, turning the responsibility of the realisation of the hospital over to Ragnar Ypyä who took over this post. ks./see ARK 4/1938 ss./pp. 49-61

SUOMI / FINLAND:

25 Siitolan kartano / Siitola Manor (1911)

Kartanonkatu 4, Imatra

Jö 1600-luvulla ensimmäisen kerran mainitun kartanon nykyinen päärakennus on Ullbergin suunnittelema ja hyvässä kunnossa. Kunnostettu vuonna 1984. Nykyisin rakennuksessa toimii Etelä-Karjalan ammattikorkeakouluun kuuluva Imatran taideoppilaitos. / The main building of the manor, the first mentions dating back to the 17th century, was designed by Ullberg and remains in good condition. Renovated in 1984, the building today houses the Imatra Art School of The Southern Karelia Polytechnic.

26 Pohjoismaiden Yhdyspankki / Bank (1932)

Imatrankosken kanava-aukio, Imatra / Imatrankoski canal square, Imatra

Rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä kunnossa, ja siinä on nykyisin taiteilijoiden työtiloja ja arkkitehti-toimisto. / The building has remained almost completely in its original form, and today it houses artists' workshops and an architectural agency. ks./see ARK 7/1933 ss./pp. 103

27 Bensowin liiketalo / Bensow commercial building (1940)

Etelä Esplanadi 22, Helsinki
ks./see ARK 5/1941 ss./pp. 65-74

28 Lastenkliniikka / Lastenkliniikka children's hospital (1946)

Stenbäckinkatu 11, Helsinki

Suunnitteluprojekti yhdessä Erkki Linnasalmen kanssa. / Planning project together with Erkki Linnasalmi. ks./see ARK 9/1947 ss./pp.125-140

29 Sairaanhoidon-opisto / School of nursing (1940)

Tukholmankatu 10, Helsinki

30 Kemin yleinen sairaala, nyk. Länsipohjan keskussairaala / Kemi General Hospital, now Länsipohja Central Hospital (1940)

Kauppakatu 25, Kemi

31 Oulun Lääninsairaala, nyk. Kontinkankaan sairaala / Oulu County Hospital, now Kontinkankaan Hospital (1944)

Kajaanintie 46, Oulu

TOIMITUS ON VALINNUKSESSA ESITELTÄVÄT KOHTEET UNO ULLBERGIN TUOTANNOSTA. / THE EDITORS HAVE SELECTED THESE STRUCTURES OUT OF DESIGN CAREER OF UNO ULLBERG.

TOIMITUS / EDITED BY TUULA MAJURINEN, MAARIT SEELING, KATARINA SEWON

KIITOKSET MYÖS / SPECIAL THANKS TO MARIANNA HEIKINHEIMO JA MARTTI I. JAATINEN

VALOKUVAT / PHOTOS SUOMEN RAKENNUSTAITEEN MUSEO / MUSEUM OF FINNISH ARCHITECTURE

LÄHTEET / SOURCES OTTO-I. MEURMAN: VIIPURIN ARKKITEHDIT (1977) PETRI NEUVONEN: VIIPURIN HISTORIALLINEN KESKUSTA (1994)

TEKSTILAINAUKSET / QUOTES ARK / UNO ULLBERG

KARTAT / MAPS VIIPURI JA SUOMI: © KARTTAKESKUS, LUPA NO 1710/97 JA L1944/97 SORTAVALA: MARTTI I. JAATINEN

ULKOASU / GRAPHIC DESIGN: LEENAMAIJA LAINE TAITTO / LAYOUT: JANNE VESTERINEN

SORTAVALA:

- 1 Pohjoismaiden Yhdyspankin talo / Pohjoismaiden Yhdyspankki bank** (1913)
Karjalankatu 16, Sortavala

Toimii nykyisin postitoimistona. Jugend-tyylinen rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussa ja on olosuhteisiin nähden hyvässä kunnossa. Rakennuksessa on mm. edelleen jokaisessa kerroksessa Uno Ullbergin sinne suunnittelemat kaakeliuunit. / The building now houses a post office. The Art Nouveau style building has almost fully retained its original appearance and, considering the circumstances, is in a fairly good condition. The building still has the original stoves on each floor, designed by Ullberg. ks./see ARK 2/1916 ss./pp. 20-21

- 2 Sortavalan Rauta ja Rakennusaineiden kauppa Oy / Hardware store** (1914)
Karjalankatu 22, Sortavala

Taloa kutsuttiin nimellä Yhtiön Rauta. Säilynyt olosuhteisiin nähden hyvässä kunnossa. Tilat muutettu pankkihuoneistoksi v. 1993, restaurointiasiantuntijana arkkitehti Nikolai Kuspak Petroskoista. / The building was called Yhtiön Rauta ('The Company Hardware'). Considering the circumstances the building is reasonably well preserved. The rooms were altered into a bank in 1993 with the help of the architect and restoration specialist Nikolai Kuspak from Petroskoi. ks./see ARK 2/1916 ss./pp. 23

- 3 Suomen Pankki / Bank of Finland** (1915)
Brahenkatu 5, Sortavala

Kansallisromantiikkaa edustava, katujulkisivultaan graniittiverhoiltu ja pihan puolelta rapattu rakennus on päällisin puolin hyvässä kunnossa. / With a granite-clad front elevation and plastered back elevation, the building representing National Romanticism has generally remained in a fairly good condition. ks./see ARK 2/1916 ss./pp. 21-22, 30

- 4 Asunto Oy Kellomaniemi, asuin- ja liiketalo / Housing Co Kellomaniemi, residential and commercial building** (1927)
Brahenkatu 3 - Oikokatu 3, Sortavala

Uusklassismia edustava rakennus vaurioitui sodassa pahoin ja pääsi rappeutumaan. Pyritti myöhemmin restauroimaan alkuperäisten piirustusten mukaan. Rakennus on edelleen käytössä. / An example of Neoclassicism, the building was seriously damaged in the war, and was subsequently left to decay. Later attempts have been made to restore the building according to the original plan. The building remains in use today.

- 5 Suomalainen Maanviljelyskauppa Osakeyhtiö / 'The Finnish Farmers' Store'** (1927)
Raathihuoneenkatu 4, Sortavala

Seurahuoneen kupeessa sijaitsevassa pelkistetystä, mutta yleisratkaisusta viimeistelyihin yksityiskohtiin huolellisesti suunnitellussa rakennuksessa toimi aivan viime vuosiin asti musiikkikoulu. / Next to the Parish Hall, this simple yet a carefully designed building housed a music school until recently.

- 6 Sortavalan Säästöpankki / Sortavala Savings Bank** (1930)
Turunkatu 5-7, Sortavala

Rakennus on rapistunut, mutta sitä korjataan, ja se on edelleen käytössä. / The building is decayed, but it is under repair and in continuous use.

- 7 Sortavalan linja-autoasema / Sortavala Bus Station** (1935)
Valamonkatu 2b - Kristiinankatu 3, Sortavala

Ullbergin suunnittelema pieni Linja-autoasema oli kaupungin ensimmäinen funkis-talo. Alkuperäisen ulkokatoksen tilalle on rakennettu ruokala ja rakennusta on myös muulla tavoin muutettu ja laajennettu. / The small bus station designed by Ullberg was the town's first example of Functionalism. The original outdoor canopy has been replaced by a canteen, and the building has been altered in many other ways as well as extended.

VIIPURI:

- 8 Hackman & Co, asuin- ja liiketalo / Hackman & Co, residential and commercial building** (1909)
Pohjoisväli 7, Viipuri

C.A.Gyldénin kanssa. Rakennus vaurioitui sodassa ja menetti myöhemmissä korjauksissa alkuperäisen muotonsa. / With C.A.Gyldén the building was damaged in the war and in subsequent renovations it lost its original form. ks./see ARK 8/1909 ss./pp. 175-183

- 9 Yhdyspankin liiketalo / Ravintola Lehtovaaran talo (kulmarakennus, 3.kerros) / The commercial building of Yhdyspankki / Restaurant Lehtovaara (corner building, 2nd floor)** (1911)
Torikatu 2 - Linnankatu 24, Viipuri

Ullberg uudisti Gustaf Nyströmin suunnittelemaa (1900) pankitaloa viereisen talon rakennustöiden yhteydessä sekä suunnitteli taloja yhdistävän porttirakennelman ja ulkoportaan. Talo vaurioitui pahoin sodassa ja on myöhemmissä muutoksissa menettänyt alkuperäisen ulkoasunsa. / Ullberg altered the banking building designed by Gustaf Nyström (1900) in connection with the construction of the neighbouring building and designed a gate structure and a staircase connecting the two buildings. The building was severely damaged in the war and has in later alterations lost its original appearance. ks./see ARK 3/1913 ss./pp. 33-35

- 10 Kiinteistö Oy Karjalan liike- ja asuntoalot / Residential and commercial building of the Real Estate Co. Karjala** (1911 ja 1914)
Torkkelinkatu 12, Viipuri

Punatillisten liike- ja asuntoalojen väliin Ullberg rakensi samalle tontille Kauppapankin (1912) harmaagraniittisen pääkonttorirakennuksen, jota Felix Nylundin veistämät graniittiset naisolennot koristavat. / On the same site, in between the red-brick commercial and residential buildings, Ullberg designed the grey granite bank head quarters of Kauppapankki (1912). The building is decorated with granite female figures by Felix Nylund. ks./see ARK 3/1913 ss./pp. 33-39 ja/and ARK 2/1916 ss./pp. 21-23

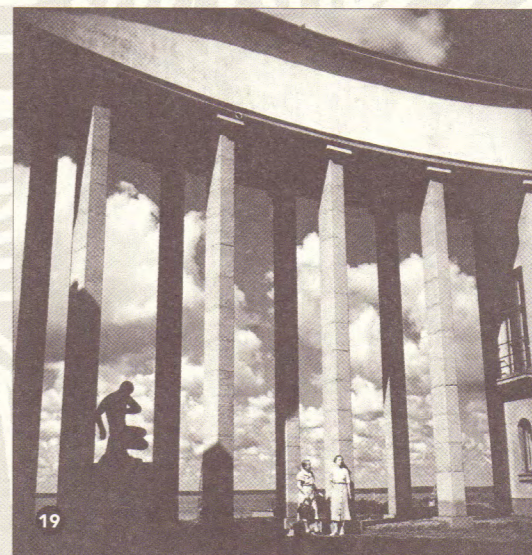

- 11 Fr. Richardt Oy:n liiketalo / Fr. Richardt commercial building** (1918)
Linnankatu 14 (Kataariinankatu), Viipuri

Rakennus vaurioitui sodassa. Takajulkisivussa ollut matalampi osa on purettu, samoin pihalle johtanut portti. Pääjulkisivua on ylösastaan muutettu. / The building was damaged during the war. The lower section in the back elevation has been demolished as well as the gateway leading to the yard. The top part of the main elevation has been altered. ks./see ARK 1/1921 ss./pp. 2-5

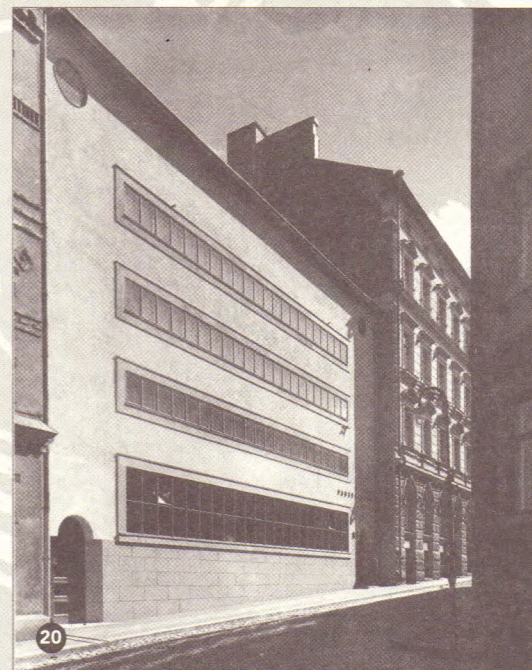

"The building, which since 1850 has been occupied by the Richardts was originally built in the 18th century, but its appearance has been altered on several occasions over the years. Now, while renovating the building, I have attempted to give it a simple and old-fashioned character that would reciprocate the atmosphere of the street. This view has been followed in the designing the interiors of the shelters.

- 12 W. Dippelin liike- ja asuntoalot / W. Dippel's commercial and residential building** (1921)
Harmaidenveljestenkatu 1, Viipuri

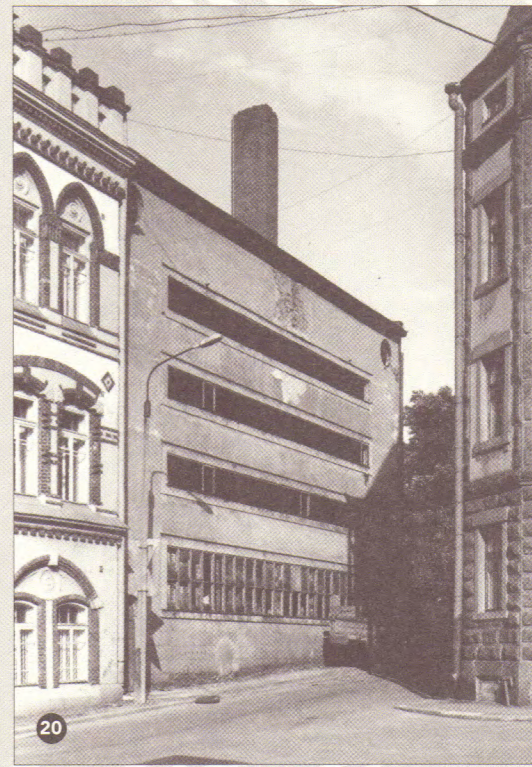
Talon alakerta perustuu vanhaan rakennukseen. Rakennus on ulkopuolelta edelleen Ullbergin sille luomassa asussa. / The ground floor design is based on the old building. The original exterior design by Ullberg has been retained. ks./see ARK 5/1925 ss./pp. 60-63

- 13 Pyöreän Tornin uudistaminen historialliseksi ravintolaksi / The renovation and alteration of the Round Tower into a historical restaurant** (1923)
Kauppahalli / Market Square, Viipuri

Rakennus vaurioitui sodassa vain vähän. Vuosina 1972-1976 tehdyn restauroinnin yhteydessä Ullbergin Vaasarenessanssinhenkisen kahvilan sisustus korjattiin ja aikojen saatossa kadonneiden kalusteiden tilalle rakennutettiin uusia alkuperäisten mallien mukaan. / The building suffered only minor damage during the war. During the restoration carried out between 1972-1976 the Wasa Renaissance interiors of the coffee shop designed by Ullberg were repaired and the new furniture was built according to the original design. ks./see ARK 1/1924 ss./pp. 1-11

"The renovation was carried out by following as closely as possible the principle that the exterior form and character of the Tower should not be altered. In spite of this, the flat section of the Tower, i.e. the part where the original arched hallway led to the cattle gate, and which today is much thinner than the exterior wall, has to some extent been changed."

- 14 Kiinteistö Oy Pampallan konttori- ja asuinkerrostalot / Real Estate Co Pampalla, office and residential buildings** (1924)
Etelävalli 18-20, Viipuri

Talo vaurioitui sodassa pahoin ja on suurelta osin menettänyt muutoksissa arkkitehtonisen arvonsa. / The building was severely damaged during the war and has to a large extent lost its architectural value. ks./see ARK 5/1925 ss./pp. 59-70

"The name of the group of buildings (which resembles the Finnish word for 'heartbeat') does not derive from the notion of the heart jumping with joy and pride when one views the magnificent vista opening before one's eyes, with the harbour pools and the open sea. The meaning is in fact to retain the nearly forgotten name of the mediaeval tower, the Pampalla Tower, which in the old days dominated this section of the city wall, and whose foundations were partly recovered when digging the foundations for the new building."

- 15 Hackman Oy:n sokerivarasto / The Hackmann sugar warehouse** (1925)
Pohjoisväli 15 - Karjaportinkatu 8, Viipuri

Karjaportinkadun puoleisen porttiaukon pohjoispuoli on rakennettu uudestaan vuonna 1942. / The northern side of the Karjaportinkatu street gateway was rebuilt in 1942. ks./see ARK 10/1928 ss./pp.146

- 16 Oy Varjo, asuinkerrostalo / Housing Co Varjo, residential building** (1927)
Etelävalli 26 - Pampallankatu 1, Viipuri

Talo vaurioitui sodassa pahoin. Alkuperäinen kattomuoto on tuhoutunut. / The building was severely damaged during the war. The original form of the roof has been destroyed.

- 17 Asunto Oy Suorakaide, asuinkerrostalo / Housing Co Suorakaide, residential building** (1927)
Kannaskentie 44, Viipuri
ks./see ARK 10/1928 ss./pp.146-149